

Előfizetési árak:

Helyben, vagy postán küldve:

Egy évre 10 frt — kr.
Fél évre 5 frt — kr.
Negyed évre 2 frt 50 kr.
Egy óra 1 frt — kr.

Egyes szám 4 kr.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőségbe (nagy-uj-utca, 1702. sz.) bérmentve küldendő.

Előfizethető helyben:

Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében, Szinay Gyula kiadó lakásán (kis-csapó-utca 383. sz.) és a szerkesztőségben.

DEBRECZEN

Á debreczeni és vidéki függetlenségi párt közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr.
Nagyobb terjedelmű és többszöri hirdetések alku szerint jutányos áron vétetnek fel. Bélyegdíj minden külön beiktatásért 30 kr.
Hirdetést vagy reklámot magában foglaló újdonság sora 50 kr
Nyilttéri közlemények minden petit sora 50 kr.

Hirdetések fölvetetnek Szinay Gyulánál és a szerkesztőségben. Kéziratok vissza nem adatnak.

Fölhívás előfizetésre.

A »Debreczen« huszonnegyedik évfolyamára előfizetést nyitunk s fölkérjük t. előfizetőinket az előfizetés megújítására.

Lapunk, mely csaknem egy negyed százados multra tekinthet vissza, mindig híven szolgálta e város és vidék érdekeit s bátor hirdetője volt a függetlenségi eszmének. E hosszú és dicsőséges mult fölment bennünket attól, hogy lapunkat hosszabban ajánlgassuk s programját kifejtjük. Nyílt iránya, határozott programja volt mindig a »Debreczen«-nek s a mi volt a multban, az lesz e lap a jövőben is.

Azt a fontos hivatást, mely e lapra, mint észak-keleti Magyarország egyetlen ellenzéki lapjára várakozott, minden időben híven betöltötte a »Debreczen«. Még inkább emelkedik lapunk hivatása és feladata most, az országos képviselőválasztások küszöbén s mi minden erőnket kifejtjük, hogy a ránk váró alkotmányos küzdelemben zászlónk minél több diadalt arathasson!

A mi lapunk külformáját illeti, számos előfizető óhajára lapunk új évtől kezdve a régi, megszokott s kedvelt alakban fog megjelenni, a mostani 4 levél helyett 2 nagy levélben. E változtatást előfizetőink zömének határozott kívánására tesszük, noha mi magunk a jelenlegi formát szerettük volna föntartani.

Előfizetési árak:

Egy évre 10 frt.
Fél évre 5 frt.
Negyed évre 2 frt 50 kr.
Egy óra 1 frt.

Az előfizetési pénzek pontos beküldését tisztelettel kérjük s lapunkat a nagy közönség további szives támogatásába ajánljuk.

A »Debreczen«
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Az ellenzéki pártok küzdelme.

Budapest, decz. 23.

A szellemek csatája megindult. Senki nem zárkozhatik el a tudat elől, hogy a jövő választásokban a nemzeti eszmék fogják óriás csatájukat vívni a hatalmi önzéssel és a megcsontosodott pártérdekkel.

Az öt éves parlament eseményei sarkaiban megingatták az álkormányosságra épült kormány-hatalmat, a »gondviselésszerű« férfiunak és »nélkülözhetlen miniszterelnöknek« bálvány-kultusza már elvesztette varázslatát. De épen a választások közelsége teszi, hogy az alkotmá-

mányosság végső bástyái közé terelt parlamenti majoritás most tömör sorokban áll fel uralmának védelmére. A fenyegető válságnak érzése viharosan felzaklatja benne az önfentartás ösztönét, és a szó szoros értelmében meg van győződve, hogy a jövő választások eredményében rejlik rá nézve a lét- és nem lét kérdése. A Szapáry-uralom, mely nem bír a Tisza-uralom önbizalmával, annál kétségbeesettebb erőfeszítéssel fog törekedni arra, hogy a pártmonopólium düledező falának új támaszt szerezzen.

Arról sem lehet kétség, hogy a Szapáry-miniszterium kipróbált választási arzenáljának leggonoszabb fegyvereit a függetlenségi párt ellen fogja fordítani. Hejh sajog még kegyetlenül a seb, melyet a függetlenségi párt a közigazgatási törvényjavaslat megbuktatásával a kormány életerején és tekintélyén ütött. A kormány a választásoktól várja most a gyógyírt, melyet a bosszu-érzet kielégítésével kell megszereznie, hogy a függetlenségi párt leveretését a nemzet büntető ítéletének hirdethesse. Ezzel szemben milyen a helyzet az ellenzéken?

A közvélemény felocsudása a Tisza-korszak nehéz álmából, a nemzeti önértetnek hatalmas reakciója egy negyedszázad nemzetietlen kormányzata és politikai tespedése ellen, a hamis parlamentarizmus áltatásainak nyilvánvaló meghazudtolása mind a riadónak kürtszavával intik az ellenzékét, hogy az ő ideje elérkezett. Most kell bebizonyulnia, hogy az ellenzéki pártoknak rendkívüli parlamenti küzdelme, mely az örökkévaló Tisza-kormányzat roppant parlamenti majoritása közepett földhöz sújtotta, az igaz nemzeti akaratban birta ellenállhatlan erejének forrását. Ugy de az ellenzék nem egységesen, hanem három különböző táborra szakadozva kéri a reáharuló misszióknak nemzeti szentesítését. A hatalom érdekeiért küzdő janicsárok tömör hadsorokban vonulnak fel, a nemzeti érdekek képviselőit az elvek ereje nemcsak a hatalommal állítja szembe, de egymás ellenében is folytonos versengésre készíti. Az önző érdekek egyesítő erővel bírnak, a becsületes meggyőződések oszlató hatást gyakorolnak. — De mert egyedül az elvek ereje ad az alkotmányos életnek erkölcsi tartalmat, senki nem kívánhatja valamelyik párttól, hogy figyelmét ne saját elveinek terjesztésére irányozza, nem is válnék politikai küzdelmeink előnyre, ha az elvek hatalma meggyöngülne. Tisztelet az elveknek, tisztelet mindenképp az igazi függetlenségi elvnek, a nemzeti történelem örök világosságának. Nincs itt más kérdés, mint az, nem kell-e az ellenzéki pár-

toknak a módot megtalálni, hogy elvi álláspontjaik teljes szabadsága és sértetlensége mellett a kormánypártnak zsoldos csapatai ellen szövetséget alkossanak?

Hát a ki ezt tagadja, egyszerűen nem érti a helyzet természetét, és arra nézve elveszett negyedszázados alkotmányos küzdelmeink minden tanúsága. Nemcsak a taktikai előny szempontja, hanem egy közös elv az, mely az ellenzéki pártok szolidaritását megalapítja. Ez az elv az alkotmánynak valósága, a nemzeti akarat érvényesülése a hamis parlamentarizmus és a párthatalom monopóliuma ellenében. És ez az elv nem a bekövetkező választási küzdelemben emelkedik-e a legnagyobb jelentőségre? Mikor oly hatalmas erőfeszítés, oly roppant küzdelmek árán és a legrendkívülbb parlamenti eszközök alkalmazásával sikerült végül az együttműködő ellenzéki pártoknak a tizenöt éven át tartott személyes uralmat megdönteni, lehet-e most bármit elmulasztania, hogy a nemzeti közvéleményt a párthatalom babonája alól kiszabadítsa? Nem volna-e végzetes befolyással közéletünk szellemére, ha a választások eredménye teljesen meghazudtolná az ellenzék sikerét és a nemzetnek a legnagyobb változásokból és a leghevesebb válságokból nem volna más tanúsága, mint a szolgaságnak öröklő volta? Mit lehetne oly nemzedékkel elérni, mely azt látná, hogy az örökké tartó Tisza-kormányzat összeomlása után csak ép oly örökké tartó Szapáry-kormányzat következik és hogy a személyes uralom változatlan maradt, ha hiányzik is hozzá a személyes érték és egyéni kiválóság, mert Magyarországon mindenki rendelkezhetik a parlamenti majoritás szolgáltságával és öntudatlanságig hipnotizálhatja a nemzeti akaratot, mihelyest a bécsi udvar bizalma Magyarország miniszterelnökévé tette? Az alkotmányos gondolkodás ily megmerevülése nem tenné-e Magyarországot parlamentáris Khinává? Magának az ellenzéknek küzdelme nem válnék-e a mandarinok szabályozott és a hivatalos gépezetbe beillesztett bábmozgásává, — melynek a nemzet kormányzatára élő és átalakító hatása nem lehetne? Gondoljunk csak rá, nem vagyunk-e már most is közel ez állapothoz!

Hát igenis, mi függetlenségi érzelmű polgárok tartsuk mindenképp eszünkben azokat a szent elveket, melyek a mieink és melyek a jogért és szabadságért küzdött elődök sok százados örökségeül ránk maradt dicső hivatásunkat képezik, de tartsuk eszünkben azt az elvet is, mely az ellenzék más pártjaival

összefoglal és manapság az idő nagy jel-
szavává emelkedett. Ez a gyakorlati füg-
getlenségi politika és nem az, mit Ugron
Gábor a »fokozatosság« címén árulgat.
Mi a parlamentarizmus többség megszerz-
ésére csak elveink érintetlen teljességével
törekedhetünk, de óvakodnunk kell attól,
hogy ellenzéki küzdelmünk hibás módjával
a hamított alkotmányosság zsoldos
csapatának fedetlen utat hagyjunk, mely-
lyen könnyen hátunkba kerülhetnek.

Nem lehet azonban figyelmen kívül
hagyni ama körülményt, hogy az új Ug-
ron pártnak alakulása szerfölött megne-
hezíti az ellenzéki szolidaritás egyszerű
alkalmazását. Mert az Ugron-párt most
először lép új jogcímmel a választók
elő, tagjai valamennyien, mint független-
ségi képviselők nyertek mandátumot és
választó-kerületeiket kétségtelenül megil-
letli most az ítélet, helyeslik-e megbizot-
taiknak különválasztásától a párttól, mely
mindig híven és csonkítás nélkül fentar-
totta a 48-iki eszmék hagyományát. Szám-
oljanak, a kik az új pártot komoly ok
és tisztán megkülönböztethető elvi alap
nélkül megteremtették, egyéb felelősség
mellett azért az elháríthatlan követke-
ményért is, hogy az ellenzék helyzetét a
kormánypárttal szemben zavarosabbá tet-
ték. De ez a körülmény nem szolgálhat
gátul abban, hogy ott, hol ellenzéki fér-
fiak a kormány szervezett hatalmával
megküzdeni kénytelenek, az összműködés
feltételeit megkeressék. Ezt ajánlotta Kos-
suth Lajos, mint a sikeres harcra első
követelményt már az 1878-iki választási
küzdelem alkalmából, amikor a kör-
ülmények még távolról sem jelentették
az ellenzék életképességének és hivatá-
nak oly döntő próbáját, minő előtt ma
állunk. Azóta a függetlenségi pártot és
a nemzeti pártot a hamis alkotmányos-
ság ellen együtt betöltött erkölcsi missió-
nak tudata és a nemzeti jogokért együtt
vivott sok nagy küzdelemnek emléke
hozta egymáshoz közelebb. Bizonyosan
nem most van ideje, hogy az eddig szö-
vött köteleket megbontsuk. Mit az ország-
gós függetlenségi párt központja legutóbb
a két ellenzéki párt összműködésére nézve
irányadó elvül a választóknak figyelmükbe
ajánlott, azt fogadjuk el mindnyájan kö-
telező zsinórmértéknek. — Minden napnak,
minden évnek meg van saját feladata
és a saját kötelessége. Ma az a köte-
lességünk, hogy a hamis alkotmányosság
elfajulásának egész erőnkkel utját álljuk.
Oda nézzünk a kormánypárt táborára.
Ott az ellenség, ott a romlás, ott a ve-
szedelem. A kibén lélek és meggyőződés
van, hevítse fel hazafi szívével a nagy
harc elszántására!

Mezei Ernő.

A téli választások.

Csaknem feltétlenül bizonyosnak tekint-
hető, — hogy a választások a következő
1892—97-iki országgyűlésre február végén, vagy
legkésőbb márczius elején fognak megtörténni,
tehát oly időben, a mikor az ország legnagyobb
részében gyakran zordon téli időjárás, viharok
és hófúvások, gyakran esőzések és áradások
dühöngnek. Hosszu évtizedek, sőt e század eleje
óta is felette ritkán fordult elő oly eset, hogy
az országos választások oly időre essenek. Elő-
fordult 1861-ben és 1869-ben, a mikor ezt
alig lehetett kikerülni. Akkor azonban még
nem az 1874-iki, hanem az 1848-iki választási

törvény volt életben, a mely szerint maguk a
törvényhatóságok központi választmányai szab-
ták meg a választások határidejét és napját s
azért a választások országszerte nem 10 nap
alatt, mint most, hanem gyakran 40 napi időközben
ejtettek meg. Oly időköz volt ez, mely tért és
lehetőséget nyújtott a törvényhatóságoknak
arra, hogy az utakra, a közlekedés nehézsé-
gére s az elemek — jég, fagy, áradás stb. —
okozta akadályokra való tekintettel a lehető
legalkalmasabb időre tűzzék ki a választások
napját. Most ez természetesen nem történhetik.
Most a kormány szabja meg azt a 10 napi
időközt, mely alatt az egész országban be kell
a választásokat fejezni. Ez időköz természet-
esen felette rövid. Annnyival súlyosabb termé-
szeti a kabinetnek kijelentett elhatározása.
1862-től tehát 20 év óta minden választás
nyáron és pedig nyár elején történt. 1865-ben
és 1874-ben nyár végén s 1848-ban is június-
ban. Az 1848 előtti korábbi rendi országgyű-
lések alkalmával is rendszerint úgy intézked-
tek a vármegyék, hogy a választások rendsze-
rint nyárra, nyár utójára vagy ősz elejére es-
tek. Akkor a nyári munkaidő is kevésbé volt
akadály, minthogy a nemesség nagy része gaz-
dasági kézimunkával kevésbé foglalkozott, mint
a mostani választók nagy tömege. Ez indította
a pozsonyi 1848-iki országgyűlést is arra, hogy
kimondja, hogy az országgyűlések lehetőleg
téli hónapokra hívassanak össze s így, miután
a választások a törvényhozók összegyűlékezése
előtt rendszeren három hónappal szoktak történni,
azoknak rendszeresen nyárra, vagy legkés-
őbb ősz elejére kellett esni. Husz év óta ki-
zárólag így is történt, június és július hóna-
pokban ejtett meg mindenkor az országos
választások.

Debreczen a kurucz harcokban.

(Mutatvány Thaly Kálmán »A gr. Beresényi család«
cz. történelmi művének harmadik kötetéből.)

1703.

(Folytatás és vége.)

Károlyból tehát már a várból is szökdösé-
nek ki; a városi sereget pedig, a krasznaközi
nemességgel együtt, b. Melith Pál mind magá-
hoz voná, s a vármegye zászlója alatt (jul.
23-ikán estve) beállított velők a gyulai táborba,
és Rákócziak hűségét esküvének. A fejedelem
örömmel fogadá a katonaviselt, fényes szár-
mazású főurat, s ezredesévé nevezé ki a
szathmári huszárezrednek, mely gyorsan alakult.

Melith tanácsára Károlyinét most már
maga Beresényi — a ki a grófnő férjét 1695-
ben gróf Auersperg szathmári parancsnok
erőszakoskodásai ellen oly erőlyesen védte meg
(I. II. köt. 150. l.) — szólítá fel »gyulai tábor-
helyünkben 2. July 1703« kelt levelével Károly
vára megadására, vagy legalább a hódolás be-
jelentésére, ellenkező esetben jószágai el-
pusztításával fenyegetődzvén; a mitől sokat
vártak, mert a grófnő ép oly fősvény volt, mint
a férje. »Ugy látom — írja neki Beresényi —
Kglmed meg nem elégszik azzal, hogy Kglmed
ura maga hazafiuságáról nem emlékezzvén,
pártoskodik édes hazánk régi szabadsága ellen,
melynek helyreállítására és országos nyomor-
gatásától való felszabadítására indult az Méltó-
ságos Fejedelem. Igazán, csudára méltó dolog,
hogy inkább az nyomoruságot, mint az szabad-
ságot keresi és keresheti valaki!... De annyi-
val is nagyobb csudára való, hogy Kglmed,
asszony-ember lévén, s maga és jószága ve-
szedelmével nem gondolván, nem hogy az M.
Fejedelem előtt emberei által legalább bejelentette
volna magát: de még az (dolhai) kurucz ra-
bokat is Szathmárra praktikálta; melyeket
erővel ki nem vittek volna, ha Kglmed németes-
kedése utat s alkalmatosságot nem nyújtott
volna. Ehez képest, mint régi jóakarója Kglmed-
nek, adom értésére, intem s javallom Kglmed-
nek: ne berzenkedjék Kglmed!... emlékezzék
meg asszonyi erőtlenségéről, az vakmerőségnek
s vitézkedésnek hagyjon békét és alkalmaztassa

magát az időhöz, küldjön az M. Fejedelemhez;
különbben hitesse el magával, hogy Kglmed
urának cselekedetei nagyobb emlékezetben lé-
szen és semmi külső, beső jószágára Kglmed
számot ne tartson. Élete is az Kglmetek ellen
felháborodott hadak előtt mint marad? ha csak
nem alkalmaztatja Kglmetek magát, nem tu-
dom. Kiről Isten s világ előtt tudományt tesztek
s általam az M. Fejedelem is, hogy Kglmetek
magoknak tulajdonítsa veszedelmét.

E levelet aztán a 24-én Károly alá por-
tyázó csapatok beszolgáltatták a grófnőnek. A
ki ámbár — levelein meglátszik — nagyon
gondolkodóba eshetett, mert jószágait szörnyen
föltette: mindazáltal még nem mert Rákócziak
hódolni, s a fenyegető iratokat — hűsége
jeléül — beküldötte Szathmárra, Löwenburg
generálisnak. Erre aztán jul. 25-ike reggelén
Melith, Eölyüs János hajdu-ezredessel —
Károlyiék ismerősével — száz lovassal Károly
vára alá érkezvén, beüzene Károlyinénak, hogy
»itt van igaz kurucz Melith Pál!« s a követ-
kező, igazán kuruczos levelet küldé be a grófnő-
nek:

»Csudálkozom, hogy Kglmed mégis ösztön
ellen rugódozik és nem szánja mezőbeli sok
szép majorságit, holott igen kevés kárral meg-
hódolhatna Kglmed. Én várat venni nem jöttem:
mert nem csak ilyen szarkafészek alá akarom
conserválnom magamat; hanem Eölyüs Uraumal
együtt akartam Kglmeddel szólnom, mint régi
jóakaró komja; — s bizony elhittem volna
Kglmeddel — ha csak az ratióknak enged —
hogy akár ma, akár holnap, mindegy! Olybá
tartom, mintha régen innám Kglmed palotájá-
ban az jó medgyes-bort — noha fősvénységé-
hez képest talán az sincsen Kglmednek; azt
pedig jobbíz volna csak magyarral innya, miut
sem tatárral. Ugy elhiggye Kglmed, valamint
látott testi szemével tegnapelőtt maga házában:
bizony, ha ide fárad, az is (t. i. a tatár had)
iszik Kglmed palotáján, nem ér harmad-negyed
napot. Minthogy pedig rutul s mocskosan bánik
Kglmed tanácsa, szolgálja Fekete Ferencz, az
disznó rossz ember, ha csak Bécsből segítséget
nem hoz: jó pánczéiban öltözzék; mert Isten
ugy segítjen, keserűre fordul az sok szegény
ember siralma! Az tréfát én mezőben (tábor-
ban, hadban) nem értem, hitesse el akárki ma-
gával. Kglmed elhiggye, hogy az ménesért (t.
i. a Károlyiért, az ecsedi lápra) elmentek, s
az ostromot Esze Tamás megkezdte. (Ez csak
fenyegetés volt.) Ezeket akarta Eölyüs Uram
velem együtt Kglmednek referálni; ha nem kell
a jó, eb bánja! Kglmed tréfanak nem vélje a
dolgát; oka ne legyen se Isten, se ember előtt.

A várból ágyukkal válaszoltak, azonban
a rosszul irányzott lövések nem tettek kárt a
kuruczokban. Melith »ma majdnem estig szeles-
kedett itten — írja Károlyiné e napon Csáky-
nak — izengetett, hogy addig el nem megyen,
mig meg nem veszi (a várat); nyargalódozott,
elég port, golyóbist kelle miatta vesztegetni. Az
krasznaközi nemesség véle vagyon, kit erővel,
kit családsággal vitt el. Már csak attól félek,
az többi kuruczokat is ellenem gyújtja, s a mi
keves barmaid még maradtak is, azokat is el-
hajtja, éget, pusztít az mit talál. Magamat Isten
kegyelméből tőlök nem felhetem, hajduim e-
leg lenvén; de elég az, hogy jövendőre való
szükséges táplálásimat sem remélhetem, ha
mindenem így prédára kel, ha így fenyegetődz-
nek, kibén kétség sem lehet. Valóban megesisik
nekem az Uram ó Kglme nagy vitézsége (Dolha),
kire sem hivatalja, sem kötelessége nem kény-
szerítette, hogy vármegyéjéből annyira (Mára-
marosba) kimenjen, azért kell minden külső
javaimtól megfosztatnom, kit más, ó Felsége
hiveivel nem cselekesznek.

Mutatja e levél panaszos hangja, hogy a
grófnő — kit féltett vagyonának koczkán for-
gása élesen bánt vala — immár nagyon meg-
ingott a Bécshez való hűségben. Melith pedig,

hogyan fenyegetéseinek nyomatékot adjon: a rákövetkező éjjel, a kapott ágyulóvésekért — Károlynak ottani urasági épületeit, majorjait fölperzselte.*)

Ama napján, mikor ezek Károlyban történtek, Rákóczi Gyulairól saját ősi városai egyikébe Nyír-Bátorba, másnap jul. 26-án pedig Debreczen alá, Sámsonhoz szálla táborával. A mint ennek híré a városban megtudták: még az napon kiküldé a derék tanács Komáromy György népszónokot és Pap Miklós tanácsost a várva várt fejedelem üdvözlésére s Debreczen szab. kir. városa hódolati készségének bejelentésére.**)

Velök ment az öreg kurucz Mónay Pál is, a ki mindjárt a táborban maradt mint ezeres-kapitány, s nagykúnaságiakból gyalog-ezredet szervezett. Másodnap 27-én a debreczeni főbíró Dobozy István maga is kimene a táborra tisztelni s hódolni a szeretett fejedelemnek.***) Debreczen volt az első kulcsosváros Magyarországon, mely a szabadság ügyéhez csatlakozott. Ugyancsak a sámsoni táborra érkezett egy szép lovas dandárral Csicseri Orosz Pál, volt kir. ezredes; vitéz, hadjárás férfiú és előkelő földbirtokos Unghban, Zemplénben, Abaujban.

Most újból ezredessé, utóbb tábornokká lón, s Erdély meghódításában nagy érdemei vannak. — Kijöve a táborra Debreczenből egy másik régi, hadviselt nagytekintélyű férfiú Buday István, Bihar vármegye alispánja, — a ki szintén hűséget esküvén, lemondott e hatalmas törvényhatóság kormányzatáról, — csak azért, hogy az ifjú fejedelem oldala mellett, fegyverrel kezében szolgálhassa hazáját. Rákóczi udvari kapitányává tette őt, — s utóbb szintén tábornoki rangot nyert. Eljövének továbbá Szabolcsból Bessenyei Zsigmond és Ibrányi László, Thököly-féle volt ezredesek, — számos nemessel. Amazt udvarmesterévé, ezt lovas-ezredessé nevezte ki Rákóczi. Hasonlóképp megjöttek a nagykúnok s hajdúvárosok hódoló küldöttségei; az utóbbiak harcias neme 2000 lovast és 6000 gyalogot ígért állítani: de az általános gygyerfogás föltételéül Nagy Kálló vára megvétele s sürgették, mint a melynek torkában fekvén, — ha ők táborba

*) Maga Károlyi Sándor írja Bécsből, 1703. aug. 1. Barkóczi Ferencnek Kassára: »Ugy hallom, hogy ménesemet, marháimat elhajtatta Rákóczi s Bercsenyi, városomat pedig felégette; de, ha ő az dolhai kölesönt megadta: Isten levivén, visszamérem az károlyi kölesönt!« (Eredeti levél, gyűjteményemben.) Dul Mihály is újságolja Szécsényből, 1703. jul. 29. gr. Koháry Istvánnak: »Károlyi Sándor Uram Károly nevű kastélyát (azt nem, csak majorházait, stb.) felverték, felpredálták s fel is gyújtották.« (Eredeti, u. o.)

**) Debreczen városjegyzőkönyve. L. Szücs Istvánnál, 705. L.

***) Ugyanott. Érdekesnek találjuk még Almássy János hevesi alispán jul. 29-iki leveléből közölni, miképen egy a megelőző estve a kurucz táborból visszaérkezett »hites embere bizonyos hírül hozta, hogy Rákóczi, Bercsenyi ott vadnak Sámson nevű falunál, Debreczenhez egy kis mélyföld. Száma az öszvegyülekezett népnek nem több 6000-nél (??), az is elég fegyvertelen; hanem mindennap igen gyülekeznek. Ötszáz lengyelnél nincs több velök, más idegen nemzetnek, avagy töröknek hire sincsen. Az debreczeniek jönnek-mennek. Buday Uram, az vicze-ispán kiment közikben, udvari kapitányságot adtanak neki. Még a hajdúvárosiak fel nem ülték ugyan, de zászlóstól is jönnek-mennek köztük. Maga Rákóczi fekete magyar köntösben vagyon, az anyját gyászolván; Bercsenyi lengyel köntösben. Sem Kis-Várdát, sem Kállót még meg nem vették.« (Eredeti, gyűjteményemben.)

mennek, honmaradó családjaikat Kállóban veszedelem érheti.

Rákóczi méltányosnak találván kívánságukat, táborának elejét már 28-án Kálló alá iudítá, s őket másnap maga is követi vala a többivel. Bercsenyi azonban nem ment velök, egyebütt lévén elfoglalva. Ugyanis mialatt Sámson s Debreczen között táborozának (jul. 26—28.), Diószegről rossz hír érkezék. Bóné jelenté hogy míg ő és társai csapataik szervezésében fáradoztak volna: Backers váradi es. parancsnok a Tököli János aradi rácz ezredes alatt fölerkezett aradi, gyulai, jenei, belényesi rácz hadat Kis Balázs váradi-olaszi ezredes ráczaival egyesítvén, (Mert Nagy-Váradnak e külvárosát is szerbekkel telepíté be I. Lipót), s melléjük adván Böck őrnagy váradi alparancsnok alatt bizonyos számú német seregeket, — e tetemes haderő az ő 500 főnyi előcsapatát a pocsaji hidaknál megtámadta, megverte, hátrább álló 1000 főnyi dandárjára hajtotta, és ezt is megzavarva Diószegig üldözé; 6 zászlójukat elnyerte. Azzal a ráczok e várost föl-rabolták, porrá égették; a várat ugyan ő megtartotta. A rácz visszatért, de hir szerint a Berettyó-menti falvakat dulja. Segítséget kér.

Bóné e tudósítására a fejedelem a lovas-ság egy részével Bercsenyi tábornokot indítá Diószeg felé. A gróf igen gyorsan járt; Kis Balázst utólrévén, egy ó földvárba szorítá: de onnét mégis bemenekült előle Váradra. Bercsenyi futni engedé őt: Diószegre kelle sietnie, hogy a rendet helyre állítsa. A megzilált csapatokat hirtelen rendbeszedvén, a gyalogságot némi lovassal ott hagyá helyben, visszatérteig; maga pedig a legjobb 3000 lovast — legtöbbnyire harczedzett, régi katonákat — gyorsmenetben Rákóczihoz. Kálló felé vezérlé. E hadjárata csak pár napot von igénybe; a diószegi lovasság egy része a gróffal már 29-én Kálló vára alá érkezett, hogy az ostromban részt vegyen; a többi 30-án a verébsári táboron — H.-Nánás és Böszörmény között — csatlakozott a fejedelemhez.

A homokbuczkák közt fekvő Kálló várat öt erős földbástya, palánkozat s mocsáros árok környezé. A helybeli 400 főnyi hajdúság mellett 40 német muskatéros volt benne, Eckstein kapitánnyal; s a vár a bár nagy tömegű, de ágyutlan ellenfél előtt nem akart kaput tárni. Körülzárolták tehát, jul. 28-án. Másnap a fejedelem — minden ostromszer hiányában — a szomszédos házak földözete alatt rohamot intézetett 500 emberrel. A diószegiek dühösen rohanák meg a kaput, s fejszékkel akarták bevágni; azonban a sűrű lövésektől, nyolcz emberük elestével s néhánynak sebesültével visszaliztek.

Most tehát a litvániai tatárok állanak elő az ő mesterségükkel; a vár alá nyargalva, megtüzesített vasnyilaikkal a bástyákhoz közel épült házak s istállók korhadt tetőzetét felgyújták. A tűz elfojtatott ugyan: de e körülmény alkalmul szolgált a vagyonát féltő lakosságának, — továbbá a szemek előtt készülő ostromlétrák látása s így a várható éji meg-rohanástól való félelem, ürügyül az őrség magyar rohanástól való félelem, ürügyül az őrség magyar engedelmisséget fölmondják és őt capitulációra kényszeríték. Esti öt óra tájban megtüzték a bástyán a feladási dobjelet, s a capitulatio csakhamar végbe menvén, a vár még azon estve kaput tart. A lakosság készséggel meghódolt, s nemcsak a szépszámu magyar hajdúság: de a régóta fizetetlen német zsoldosok is Rákóczi szolgálatába állanak, kapitányukkal együtt, — a ki derék kurucz főtiszté vált, s mint gyalog-ezredes és Veszprém vára parancsnoka esett áldozatul e vár megvételekor — 1709. szeptemberben — Heister verébösszujának. Kállóban a kuruczok összesen 11 ágyut, köztük tábori tarackokat találtak; mely utóbbiakat a fejedelem magával vivé, s ez volt

magva a kuruczok tábori tüzérségének. A városban salétromlőző házak voltak, — melyekben a gyártást a fejedelem azonnal megkezdeni rendelé.

De legnagyobb eredménye Kálló megvételenek az vala, hogy a hajdúvárosok és nagykunok tüstént tömegesen fegyvert fogának és Bercsenyi utasításai szerint csapatokba szervezkedtek. Egyik hajdúvárosi huszárezred Buday István volt bihari alispáné, a másik Deák Ferenczé s a harmadik Szemere Lászlóé lón. Ugyancsak Kállóhoz vitték a Kis-Várda alatt elfogott Vay László szabolcsi előkelő nemest, a ki szintén hűséget esküvén, a Szilágyságban és Máramarosban szervezett rövid idő múlva ezredet magának. Kálló alól Rákóczi, minihogy hada most ennyire megszorodék, Ilosvay Bálintot s Imrét és Majos Jánost ezredeikkel a naményi és tiszta-becsi hidakon át Máramarosba, e vármegye meghódítására, Borbély Balást és Ocskait pedig a csogel és tiszta-füredporoszlai révek, kelők elfoglalására indítá. Más csapat viszont Somlyó felé, a Szilágyságba küldetett, a hol Thökölynek egy Törökországból, az új forradalom hírére hazaérkezett Guthy István nevű kapitánya már kezdett fegyvereket gyűjteni, de a hová most Erdélyből német had érkezék.

Kálló várat Rákóczi jul. 30-án átvéven és jó rendben hagyván, onnét aug. 1-jén Verébsárhoz szállott táborba; itt értesült, hogy a Pocsajból a Sárrét mentén fölcsapott Tököli rácz kapitány martalócz hada Karczag-Ujszállást, Kun-Madarast, Kébát, Derecskét, Püspök-Ladányt, Földest, Bárándot föl-rablotta, kifosztván a védtelen lakosságot s kegyetlenül kiozván. Azután prédájával tovább állt. Üldözésükre s a szákmány visszanyerésére a fejedelem 8—900 gyors paripás huszárt indita azonnal. Hogy pedig a váradi ráczokat is minélelőbb megfenyithesse: a szervezkedő hajdúvárosiaktól néhány száz kocsit rendelt a gyalogság szállítására, Bercsenyi gróf fáradhatatlan, hű ungvári tisztartóját Vajda Jakabot már jul. 30-án Kállóból küldé Debreczenbe, az új ezredek számára zászlókat, katonaruhát és tábori eszközöket készíttetni. Rákóczi viszont aug. 1-én Verébsárról küldött parancsot a városra, hogy a polgárságtól gyűjtsenek össze s adjanak a hadak szükségére 1000 puskát és kardot. Majd aug. 2-án az egész tábor közvetlenül Debreczen alá, a nagyerdő melletti gáthoz szálla, — hová a lelkes város hőven szolgáltatott élelmet. S 3-án Bercsenyi ünnepélyesen bevonult az Alföld híres fővárosába — hol Baranyi Mihály előkelő polgár házához szállásolták, — hogy a tanácsot a fejedelem hűségére föl-ekesse.

Akkoriban Debreczen volt Magyarország legnépesebb s leggazdagabb városa, melytől Caraffa tábornok feléven át minden hónapban 80,000 forintot szarozott ki aranyban-ezüstben. Csatlakozása a nemzeti ügyhöz ennek kiszámíthatlan előnyére vált. Polgárainak hazafias áldozatkészsége szolgáltatott az alakuló kurucz hadseregnek fegyvert, pénzt, élelmiszereket, katonalovakat, fuvert, szekereket, rakott boltjai katonaruhákat. Csak most egyszerre, néhány nap alatt 1000 löfegyvert, 1000 kardot, a csapatok fizetésére 24,000 koronás-tallért, görög kalmárai 6000 hajduköponyeget, ugyanennyi kalpagot s egyéb katonaruhát adtak; a mestereimberek pedig tömérdek lábbelit és egyéb szíjszerelvényt, nyergét, csótárt, a kötélverők a tiszai hidakhoz és kompokhoz való köteleket, a portörök (már jul. 30-kától elkezdve) puskaport, töltényeket, stb. készítenek. A csatákban sebesült harczosok itt találtak gyógyszerekre és gondos ápolásra, — sőt még a collegium könyvnyomdája is számukra működött: itt nyomatta Rákóczi hadainak első fegyelmi szabályzatát, pátenseit, protectionális-leveli mintáit és maga szerzette gyönyörű tábori imádságát

vitézeneik. Végre még alispánt is Debreczen szolgáltatott Biharvármegyének a katonasorba állott Buday István helyére, a nagytehetségű városi népszónok Komáromi Csipkés György személyében, — ki a fejedelem kívánatára vállalá el e tisztet. Szóval Debreczen a szabadságharcnak kimeríthetlen erőforrásává lőn, és az maradt a háboru végéig.

BELFÖLD.

Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt szerdán este Irányi Dániel elnökle alatt értekezletet tartott, melyen az országgyűlés feloszlásával foglalkozott s azt határozta, hogy — tekintve az idő rövidségét — most már teljes odaadással megteszi az új képviselőválasztások végett szükséges lépéseket. Ezután elhatározta az értekezlet, hogy egy újabb manifesztumot intéz az ország polgáraihoz a választások ügyében. Szederkényi Nándort és Tóth Ernőt bevalasztották a végrehajtó bizottságba.

A szegedi kőpart megint süllyed.

A szegedi kőpart alsó platóján, a legutóbb le-süllyedt kőpart részhez közel, új süllyedést észleltek, mintegy száz méter hosszúságban. A kőpart védőfalának a Tisza felé hajlott tetején a kövezés annyira besüppedt, hogy szabad szemmel is látható. Szakértők véleménye szerint a süllyedést megint talajszüppedés okozta. Hétfőn a bajt megvizsgálni Szegedre érkezik Münzberger Ferencz miniszteri műszaki tanácsos. A mérnökök nagyon tartanak tőle, hogy a kőpart egész hosszában befogdólni. A szerencsétlenségről Bethlen gróf minisztert táviratban értesítették. A veszedelem, mint eddig megállapították, a három év előtti-nél sokkal nagyobb.

Uj szerb püspök. A király megerősítvén a szerb püspöki zsinat választottait, a temesvári g. kel. egyházmegye püspökévé megválasztott Nikanov archimandrita és a beocsini zárda főnöke f. hó 24-én felszenteltetett.

KÜLFÖLD.

Az új osztrák miniszter. Immár bizonyos, hogy a tárczanélküli osztrák miniszter Kuenburg gróf lesz, a ki szerdán délelőtt kihallgatáson volt ő felségénél. Most még csak Taaffe gróf teszi meg előterjesztését az uralkodónak s aztán megtörténik a kinevezés.

Uj követ. A bécsi belga követ, Jonghe d'Ardoye gr. helyébe, ki a belga kormányt 25 év óta képviselte a bécsi udvarnál, Bordyrave Emilt nevezték ki, a ki most Konstantinápolyban rendkívüli miniszter. Az új követ januárban fogja megbízó levelét a királynak átnyújtani.

Ujdonságok.

* **Az ellenzéki pártok szolidaritásával foglalkozik lapunk mai vezércikke, melyet Mezei Ernő, a nagy hírű publicista írt. E cikket ő tulajdonképen karácsonyi meglepetésül küldte a »Debreczen« olvasóinak, de mi — a posta nagy dícsőségére — csak innep másodnapján kaptuk meg, — közlése e miatt maradt mára, de meg vagyunk győződve róla, hogy olvasóink így is nagy örömmel veendő e magas vezércikket!**

* **Karácsony,** a családok ünnepe, elmult, — de az ünnepi öröm visszhangja még mindig lelkünkben rezeg. Az ártatlan gyermekek öröme betelt, a karácsony-est meghozta számukra mindazt, miről hetek óta álmodoztak. Mennyi gyermek-szív repesett a boldogságtól, midőn kigyultak a gyertyák a karácsonyfa ágain! — Kissé szokatlan volt az ünnepek külső képe a miatt, hogy az idő inkább derült ősz, mint telet mutatott. Az ünnepek délelőtti az áhitatnak, estéi pedig a barátságoknak voltak szentelve. Városunk Istvánjait és Jánosait, kik nagy számmal vannak, a tisztelők és jó barátok serege kereste föl s kifejezték őszinte szeretese-kívánataikat. — A karácsony Halifax híveit is megörvendztette, hozván számukra jó, sima jeget, melyen vígan foly a korcsolyázás. Nekünk, hírlapíróknak, 3 napi munkaszünetet hozott az ünnepek, a mennyi pihenési idő

nekünk, vajmi ritkán jut. Ma már azonban vígan szalad a toll a papíron s vígan cseng a kiphent — olló!

* **Az új főgondnok.** A debreczeni ev. ref. egyház főgondnoka tudvalevőleg a debr. Collegiumnak is helyi gondnoka s mint ilyen a főiskolai gazdasági tanácsnak elnöke. E körülmény tette mulhatalan szükségessé, hogy a pár hét múlva megejtendő presbyter választás és főgondnok választásig is betöltenék — habár ideiglenesen is — a főgondnoki díszes hivatal. A tegnapi presbyteri közgyűlésen a bizalom egyhangú nyilvánulása szerint e ndhez állásra Beke Mihály arvaszéki elnök kéretett fel és választott meg, ki is mint a debr. egyház gazdasági szakbizottságának köztisztelőtlen álló elnöke »kötelességét teljesítendő«, meghatottan mondott köszönetet a kitüntetésért, és elvállalta a helyettes főgondnoki tisztet. Mint értesülünk, a polgárság körében mozgalom indult meg az iránt, hogy a jan. 6. és 7-ik napján megejtendő választás alkalmával Simonffy Imre polgármester ur választassék el az ev. ref. egyház főgondnokul. —

* **Temetések.** A karácsonyi ünnep fel-emelő örömébe két kiváló férfunak temetése vegyített árnyat. Kiss Józsefet, Hajdúvármegye és Debreczen sz. kir. város kir. tanfelügyelőjét, innep első napján d. u. 3 órakor temették el. A temetést Dankó Mihály temetkezési intézete rendezte. A feledhetetlen érdemeket szerzett tanférfiu ravatalát számos díszes koszoru ékítette, köztük a gyászoló család, Debreczen sz. kir. város, a debreczeni tanító-testület koszoruja. A temetésen a debreczeni tanügy munkásai csaknem kivétel nélkül jelen voltak, — a h.-bőszörményi tanítók részéről küldöttség hozott koszort a ravatalra. A nagy templomban Kiss Alkert ev. ref. lelkész mondott megható imát szeretett barátja, néhai Kiss József felett. A templomi szertartás után a cegléd-utcai temetőben helyezték el végnyalomra a kihült hamvakat. Szücs Istvánt, a debreczeni ev. ref. egyház főgondnokát, innep másodnapján (éppen István napján) d. e. temették el. A megboldogult főgondnok végakaratahoz képest a temetés puritán egyszerűséggel folyt le. Egyszerű, fekete gyászkozsira volt föltéve a koporsó, melyet a gyászoló család, Debreczen sz. kir. város, a debreczeni ev. ref. egyház, a főiskola, s a rokoncsaládok koszorui borítottak. A nagy templomban, mely egészen megtelt közönséggel, Dicsőfi József ev. ref. lelkész mondott imát gördülékeny jámbusokban, különösen kiemelve az elhunytak hitbuzgóságát. Szücs István is a cegléd-utcai temetőben lett végnyalommal. Béke lengjen a nagy halottak hamvai felett!

* **„Debreczeni Figaró.“** Uj éleclap indult meg városunkban »Debreczeni Figaró« czimvel. Mint halljuk a társaság teljes, amennyiben a néhai »Villám«, sőt a még néhaibb »Ébrestő« nagy jellemű beltágjai közül is fogott magának munkatársakat, kiknek némelyike abban találja a vicz-czet, hogy egyes polgárok közhasznu tevékenységét állítja pellenégre és teszi guny tárgyává. És csudálatos, leginkább a vagyonos osztály tagjai közzül válogatja ki őket. Pedig a kardnak két éle van s nem lehetetlen, hogy önkézet vágja meg az a hetyke bojtár, ki a saját juhainak ránczba-szedése helyett a más ménese körül oldalog s Figaró bácsi vigyázzon azért a maga juhászára, meg a bojtárjára. — (B e k ü l d e t e t t.)

* **Az ügyvédi kamarából.** A debr. ügyvédi kamara dr. Scheer Emil ügyvédet Debreczen székhelyvel a kamara lajstromába folytatólag fölvette, ellenben Nemes Károly kisujszállási ügyvédet, önkéntes lemondása folytán, a lajstromból törölte.

* **Bizottsági tagok választása.** A történeti hűség kedvéért konstatáljuk, hogy a legközelebb megejtett városi bizottsági tagok választásánál a péterfiai választó kerületben Simonffy István ügyvéd volt a választási elnök, ki is mint ilyen elismerésre méltó pártatlansággal oldotta meg feladatát. — Mameluk körökben nem vették volna rossz néven, ha az 1 szavazat külömbőség valamelyes nem szo-

katlan elnöki fogással eltüntetve lett volna; a mikor is aztán a kormánypárti jelölt megválasztása lett volna kimondható. — Simonffy István ur úgy látszik még nincs beletanulva az e nemű elnöki fogásokba, mert megmaradt szépen az igazság útján. Loyalis eljárása ritkaság számba megy: azért térünk vissza ez eseményre.

* **Kinevezés.** Dr. Medve Zoltán hajdúvármegyei közeg. gyakornok és tb. aljegyző a m. kir. belügyminiszter által főispáni titkárrá a miniszteri segédfogalmazói rangosztályban kineveztetett s szolgálattételre Hajdúvármegye és Debreczen szab. kir. város főispánja mellé rendeltetett ki.

* **Kiss Áron a temesvári ev. ref. egyházért.** A temesvári ev. ref. egyház presbyteriuma a templom-alap gyarapítása céljából meleg hangu fölhívást bocsátván ki, e felhívásra Kiss Áron, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület helyettes püspöke (ma már elválasztott püspöke — Szerk.) a következő körlevelet intézte a kormányzata alatt levő egyházakhoz:

»A temesvári ev. ref. magyar egyház nagy lelki örömmel tett ezen életnyilvánítását, megható multjának történelmi hűséggel vázolt ezen rajzát, melynek minden sora melegen érdeklő a vallását és hazáját valóban szerető m. ev. ref. ker. szívet, — valamint e buzgó hitű ezer ev. ref. testvér hozzánk atyafiságos bizalommal emelt gyámolítására hívó kérését, — megindult szívvél, a legszentebb kötelesség teljesítéséből eredő magasztos öröme hivatkozással ajánlom én is, e felsőbb felügyelői hivatal részéről, — melyet a gondviselés ideiglenesen rám ruházott, a kegyes jötevők buzgó részvétele, sikeres pártfogásába.

Nézzétek, nem enyészett el egészen, az idők ádáz viharai alatt, e hazánk déli részen meggyérült magyarság, az evangéliom tiszta világa, — 300 éven tul füstölgött a romok között, de még sem aludt el, — hanem újabb lobbot vetett égbe világló fénye. — Délmagyarország temesvári központján nemcsak magyar anya egyház, de magyar Sion, a nagy Istennek méltó háza emelkedjék!

Lássátok, nem maga részére, hanem Isten dícsőségére kér a hozzátok fordult életre való ifju anyagyülekezet, hogy legyen magyar hazánk e déli vidékén ev. ref. magyar templom — anyagiakkal nem dicsekedhető, de önmagát építő egyházunk buzgalmának méltó emléke.

Adjátok, — rakjátok össze filléreteket, elszakasztható kis áldozataikat ti lelki szegények! s a nagy Isten, a ki néz titeket titkon, megfizet titeknek nyilván, hogy fényljen az ő dícsősége és virágozzék az evangéliom szerint reformált magyar egyház mind az idők végéig!

Debreczen, 1891. évi október hó 29-ik napján.

Kiss Áron,
helyettes püspök.

* **Az influenza.** A debr. ev. ref. egyházat súlyos csapás érte, midőn a kérielhetetlen halál elszólitotta az egyházi és iskolai élet két hű harczosát: Szücs István főgondnokot és Kiss József kir. tanfelügyelőt. A legmélyebb részvétellel emlíjük fel, hogy az influenza, e kellemetlen és alkalmatlan új betegség, két másik tevékeny férfit is ágyba döntött, kiknek munkásságát az egyház igaz sajnálattal nélkülözni kénytelen. Betegek ugyanis nt. Némethy Lajos lelkész és Somogyi Pál tanár egyh. főjegyző is, kik orvosaik tilalma folytán a tegnapi fontos presbyt. közgyűlésben sem vehettek részt. E miatt az egyházi elnökséget Kiss Albert lelkész ur vitte, ki is a jegyzői tiszt ellátására Jeney Miklós egyh. jegyzőt s lapunk belmunkatársát kérte föl. Szeretjük hinni, hogy a két beteg egyházi férfit mielőbb leküzdí a bajt és helyettesítésük rövid napok után véget ér s ők friss egészségben folytathatják az eddigi buzgósággal szép hivatásukat egyházunk és iskoláink felvirágoztatása körül.

***Lelkésztalálás Debreczenben.**

A tegnapi d. e. tartott presbyteri-közgyűlés foglalkozott élénk vita mellett az üresedésben lévő debreczeni ev. ref. lelkési hivatal betöltésének kérdésével. Közmegegyezéssel vétetett tudomásul Dávidházy János esperes hivatalos átirata, mely szerint a debreczeni egyh. presbyteriumának azon határozatához, hogy a lelkész választás a püspök választás eredményének bevétele után fogantossággal — készséggel hozzá járul. Az különben, hogy a megválasztott püspök debreczeni lelkipásztor is legyen egyszersmind, oly természetű, hogy — miként a presbyterium hangulatából kivettük — Kiss Aron püspök ur közakarattal, ellenjelölt nélkül leend megválasztva.

*** Halálozások.** A halálnak mostanában sürü aratása van! A harangok gyászbugyása ritkán hallgat el s a gyászjelentések egymás után érkeznek szerkesztőségünkbe. Ma is két gyászjelentést vettünk. Egyik Barcsay Istvánnak, Debreczen sz. kir. város nyugalmazott tanácsnokának elhunytát hirdeti. Barcsay Istvánról már csütörtökön elterjedt azon hír, hogy meghalt s egyik helyi lap közölte is, — halála azonban tényleg csak f. hó 26-án, éppen István napján következett be, — temetése pedig ma d. u. volt. A másik gyászjelentés Borsányi Viktor elhunytát tudatja velünk, kit szintén ma d. u. temettek el. Borsányi Viktor egyik legismertebb alakja volt Debreczennek s korai elhunytá általános, őszinte részvétet keltett. A gyászjelentések következőleg hangzanak:

I.

A legmélyebb fájdalommal tudatjuk forrón szeretett édes atyáknak néhai

Barcsay István

hites ügyvédnek, szab. kir. Debreczen város nyugalmazott tanácsnokának, élete 81-ik évében, folyó hó 26-án történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak földi részei folyó hó 28-án délután 3 órakor az ev. ref. vallás szertartása szerint, a Rózsater 17-ik szám alatti háznál tartandó rövid gyászszertartás után, a Péterfia-utcai sírkertben fognak a családi sírboltba elhelyeztetni. Mely végtisztességtételre az elhunytak rokonait, barátait, volt tisztviselő társait s általában a résztvevő közönséget tisztelettel meghívjuk. Debreczen, 1891. Deczember 27. Özv. Székely Károlyné, szül. Barcsay Zsanét, Barcsay Károly, Barcsay István, egyetlen élő testvére: özv. Varga Danielné, számos rokonai s unokái nevében is.

II.

Özv. Borsányi Viktorné, szül. Sebestyén Olga; özv. Dr. Sebestyén Károlyné, Tóth Aranka, Tóth Gizella, férjével Kenéz Józseffel és gyermekeik; özv. Borsányi Elekné, Borsányi Etelka, férjével Gáll Elekkel az összes rokonok nevében is fájó szívvel tudatjuk a szeretett jó férj, vő s áldott emlékü rokon néhai

Borsányi Viktornak

f. hó 27-én éjjeli 2 órakor életének 50-ik, boldog házasságának 19-dik évében hosszas szenvedés után történt elhunytát. Kedves felejtetlennünk porrészei f. hó 28-án d. u. 3 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint, N.-Péterfia 840. sz. saját házunknál tartandó rövid ima után, a Czegléd-Dobozó temetőben örök nyugalomra helyeztetni. E végtisztességtételre rokonainkat, ösmerőseinket és a n. é. közönséget bánaatos szívvel meghívjuk. Debreczen, 1891. Decz. 27. Béke lengjen porai felett!

*** Telefon** a fényképezési műteremben. Gondy és Egy fényképezők a közönség kényelmére bevezették Telegy utcai műtermökbe a telefont, hogy a felvételek és megrendelések iránt a város bármely részéről könnyen lehessen a műteremmel idő veszteség nélkül érintkezni.

*** Ünnepi munkaszünet.** Dicsérrel kell megemlékeznünk városunk nagyobb kereskedőiről, kik karácsony első napján üzletüket reggeltől estig zárva tartották; — azt azonban megrovással kell illetnünk, hogy a mellék-utczákon lakó zsidó-szatócok, kik a szombatot szigorúan megtartják, a karácsonyi ünnepet semmibe se véve, üzleteiket nyitva hagyták, noha még eddig semmi intézkedés nem történt arra nézve, hogy a szombat helyett a keresztyén ünnepnapokon árulhassanak!

*** A felsőtanintézetek népessége.**

A hivatalos lap a következő kimutatást teszi közzé a hazai egyetemeken, műegyetemen, jogakadémiákon és jogliczeumokon az 1891/92-ik tanév I. felére beiratkozott hallgatók számáról. Budapesti egyetem: hittudományi hallgató 83, jog-hallgató 1715, orvostan-hallgató 923, bölcsész-hallgató 280, gyógyszerészeti hallgató 207, rendkívüli hallgató 316, összesen 3523. Kolozsvári egyetem: jog-hallgató 244, orvostan-hallgató 115, bölcsész-hallgató 85, math. természettud. hallgató 32, gyógyszer. hallgató 70, rendkívüli hallgató 29, összesen 575. Műegyetem: mérnöki szakosztály 386, épít. szakosztály 71, gépész-mérnöki szakosztály 194, vegyészeti szakosztály 19, egyetemes szakoszt. 7, rendkívüli hallgató 31, összesen 708. Pozsonyi kir. jogakadémia: jog-hallgató 110, rendk. hallgató 3, összesen 113. Kassai kir. jogakad.: jog-hallgató: 74, összesen 74. Győri kir. jogakad. jog-hallg. 8, összesen 8. Nagyváradi kir. jogakad. jog-hallg. 116, összesen 116. Egri érs. jogliczeumi jog-hallg. 49, összesen 49. Pécsi püspöki jogliczeum: jog-hallg. 70, rendkívüli hallg. 2, összesen 72. Kecskeméti ref. jogakad. jog-hallg. 51, összesen 51. Debreczeni ref. jogakad. jog-hallg. 113, rendkívüli hallg. 4, összesen 117. Máramarosszigeti ref. jogakad. jog-hallg. 52, rendkívüli hallgató 6, összesen 58. Sárospataki ref. jogakad. joghallgató 55, összesen 55. Eperjesi evang. jogakad. jog-hallg. 78, rendkívüli hallgató 1, összesen 79. Összesen hittud. hallg. 82, jog-hallg. 2735, orvostan-hallg. 1038, bölcsész-hallg. 365, math. természettud. hallg. 32, gyógyszerészeti hallg. 277, mérnöki szakoszt. 386, építészeti szakosztály 71, gépész-mérnöki szakosztály 104, vegyészeti szakoszt. 19, egyetemes szakosztály 7, rendkívüli hallgató 392, összesen 5598.

*** Köszönetnyilvánítás.** A Huszár József vendéglőjében levő asztaltársaságnak, mely 5 frttal, továbbá a Törő Imre vendéglőjében levő asztaltársaságnak, mely a karácsonyi ünnepek alkalmából 3 frttal segélyezett engemet, hálás köszönetemet ez uton is kifejezem. Debreczen, 1891. decz. 28. Ambrus Albert.

*** Alapszabály jóváhagyás.** A h. vámospécsi első temetkezési társulat alapszabályait a belügyminiszter a bemutatási záradékkal ellátta.

*** Köszönetnyilvánítás.** Mindazon rokonok, barátok és jó ismerősök, kik felejtetlennél jó férjem temetésén megjelentek, s jelenlétükkel bánatunkban osztozni szívesek voltak, fogadják ez uton is szívélyes köszönetemet. Debreczen, 1891. decz. hó 28. Özv. Polgár Szathmári Bálintné, szül. Rác Sára, az összes rokonok nevében is.

*** Lapunk mai számához** van mellékelve a Budapesti Hírlap előfizetési felhívása, melyet ajánlunk olvasóink figyelmébe.

A mama gardedámja.

Egy minapban tartott mulatságon sült ki, hogy milyen nagyfontosságú hivatása van a kis Alicenak.

Ez a mulatság — nos, azt csak nem kívánhatják, hogy eláruljam kinél volt.

Annit elejthetek, hogy pompásan sikerült. Jó kedvű volt mindenki és épséggel nem érezték a házigazda hiányát. Mert a papának el kellett utaznia messzire. Hja, nem szívesen hagyta el a háztáját, de hát a muszáj még a lelkiismeretesebb férjnek és papának is parancsol.

De hát az ő távollétét hogy érezhették volna, mikor olyan valóságos tündéraszony kecskeskedett a háziasszony szerepében, mint Matild nagysám.

Ragyogott a szép aszony, mint a nap. Az ilyen szép naptól nem is lehet csodálni, hogy olyan gyönyörű kis virágot sarszított, mint az ő Alice leánya. Valóságos ibolya volt, a déli róza mellett.

No és önök bizonyára nem fogják csodálni, hogy ha ilyen ködös deczemberben holmi ibolyák virágnak, hát egy-egy himes lepke is kibontogatja a szárnyait.

Egy ilyen szeladon suttogott a mi kis ibolyánk fülébe is valamit azon a nevezetes mulatságon.

Hanem a kicsike állhatatos maradt. Olyan állhatatos, akár egy kemény tölgy, nem egy gyenge kis virág.

Pedig a heves vérű Adonisz ugyancsak ostromolta őt. Ki se merjük mondani: hogy bizony olyan légyottféléit kért tőle... Felhozta, hogy hiszen hát nincs honn az árgus szemű papa... Hallatlan vakmerőség! Node igaz, hogy csak egy pár pillanatért esedezett. Amig egy szerelmi vallomás — elcsattan.

És lám, a kicsi ezért az álszerű vakmerőségért nem haragudott meg. Sőt majdnem pityeregve, fájdalmasan sugta oda az epedő Romeonak, egy oldal-pillantással valakire:

— Nem lehet édes Oszkár... egy percze sem távozhatom hazulról... Lásna, megígertem a papának, hogy míg távol lesz, nagyon vigyázni fogok — a mamára...

Különfélék.

Mazepa sirja. Egy orosz lap érdekes apróságot közöl Mazepának, a híres kozák-hetmannak sírjáról, — a ki XII-ik Károly futó hadseregével egész a Dunáig jutott és Biarriban meghalt. Csak kevesen tudnak felőle, írja az orosz turista, hogy Mazepát egy galaczi templom kriptájában temették el. A pápa, a ki a templomban kalauzolt, viaszgyertyát gyújtott és egy alacsony ajtón keresztül szűk, omladozó kölépcsőn vezetett. A 6-ik vagy hetedik fokozat megállott és odavilágított a falra. Ez itt Mazepa sirja, mondá, — ide temették a templomfalzatba. Görög sírfeliratot láttam, melynek a közepe eltűnt; a fal ezen helyen meg volt bontva, melyen át be lehet látni a sírhely sötét üregébe. — Mit jelent ez a nyílás? — kérdeztem a vezetőtől. Ez Nagy Péter műve — felelte a pápa. — Mikor a csár egyszer itt járt Galaczon, felkereste az áruló Mazepa sírját, kitörte itt a falat, kivétette a holttestet és beledobta a Dunába.

Irodalom és művészet.**A Petőfi-társaság közgyűlése.**

Szerdán délután 5 órakor volt az akadémia földszinti termében a Petőfi-társaság tagválasztó közgyűlése Jókai Mór elnöklété alatt. Mindenekelőtt a sürgősebb folyó ügyeket intézték el, a többi közt a pénztárnoki tisztre Jesszenszky Danót választották meg. Ezután következett a tagválasztás. A 7 helyre 22 irót ajánlottak s így meglehetősen bizonytalan volt, hogy a szavazatok miképpen fognak megoszlan. Az eredmény az, hogy megválasztott Szabóné Nogáll Janka 19, Ambrus Zoltán 17, Rákosi Viktor 16, Inczédi László 15, Herczeg Ferencz 12, Sebők Zsigmond 12 és Abonyi Árpád 11 szavazattal. A január 6-iki ünnepies közgyűlés tárgysorát állapították meg ezután. Az elnöki megnyitón és a titkári jelentésen kívül felolvasást tart Jókai Mór Petőfi haláláról. Köteményeket Bartók Lajos és Ábrányi Emil; elbeszéléseket Abonyi és Mikszáth Kálmán olvasnak föl.

Wolff Albert, a hírneves francia hírlapíró és író meghalt. Az elhunyt rendkívül szellemes írói munkásságával, melyet leginkább a párisi Figaró-ban fejtett ki, nemcsak Franciaországban, hanem az egész világon hírnevet vívott ki magának. Wolff Albert 1835-ben Kölnben született s 1870-ben Franciaország-

ban honfiusította magát. Német származása dacára a francia szellem egyik harcászává lett. — Nagy és kitartó munkásságot fejtett ki s színműveket is írt. A jeles írói irói ereje teljében ragadta el a halál.

TÖRVÉNYSZÉK

A bitófa alatt. Szófiából írják, hogy Haskovobon, mikor a kötél által való halálos ítéletet egyik rablón végrehajtották, különös eset fordult elő. Stanko, az elitelt rabló, oly rendkívüli testi erővel rendelkezett, hogy számos rablógylöknél sohasem használt fegyvert, áldozatát egyszerűen megfojtotta. Mikor az akasztófához vitték és a fegyencz-inget, bolgár szokás szerint, feje fölé húzták, arcát eltakarandó, erős kitátott szájjal olyan helyzetbe hozta a fejét, hogy a hóhért tévedésbe ejtette, aki így a kötelet a nyaka helyett a rablónak a kitátott szájába helyezte el. Mikor azután a hóhér a zsámolyt a rabló lába alól kirántotta, ez a kötelet fogaival megfogta és így maradt függve nyugodtan. Mindenki azt hitte, hogy a kivégzés megtörtént és a közönség távozott. Mikor azonban az orvos konstatálni akarta a halál beálltát, észrevette, hogy a rabló még él, mert a kivégzés mi kárt sem okozott benne, s alkalom adtán könnyen odább állhatott volna. Természetesen a felfedezés után a hóhérnak másodszor is hozzá kellett látni a munkához és ezúttal óvatosabb is volt.

Színház.

Egy régi színész halála. Egy seereg művész szerdán délután kísérte örök nyugalomra Károlyi Lajos volt színigazgatót s a nemzeti színház egykori apaszínészét. — Az elhunyt kerek ötven esztendő telt a színpadon s csak az utóbbi években keresett a nemzeti színháznál jegyárúsítói foglalkozást. Alig husz éves korában már tagja volt a nemzeti színháznak s híres kartársai között: az Egressyek, Fánchyak, Barthák és Lendvayak gárdájában, mint apaszínész derekasan megállotta helyét. De művészi fejlődésében örökre megakadályozta a tehetséges színészt a lámpaláz, melyet még öreg napjaiban sem tudott leküzdeni.

CSARNOK.

A LÉGYOTT.

Írta: **Hartl Mitius.**

Fordította: **Biró Irén.**

Trianon! te franciaországi paradicsom! Ez a kifejezés nem sajátom, azt hiszem, hogy valahol olvastam, de mi sem fejezheti ki jobban elragadtatásomat, midőn Trianonra, e földi paradicsomra gondolok.

Barátom, Vermeille Armand báró, ott építettett egy nyaralót a várkert közelében; ha régi szokása szerint, holdfényes éjjelenként kikönyökölt ablakába a fülemüle énekét hallgatni, a királyi kert virágai feléje árasztották illatukat.

Szegény báró! Az emberek azt mondják, hogy lelke elsötétült; igaz, hogy sohasem halottam őt nevetni. Nem mutat sem örömet, sem bánatot. Semmi sem érdekli, csupán a trianoni várkert és az enyhe holdfényes éjszaka.

Ezelőtt tizenöt évvel — Armand még akkor fiatal vidám lovag volt — Trianonban gyakran tartottak fényes ünnepélyeket. A nemesség ott tartotta találkozását, tableaux vivants és bals champitres napirenden voltak.

Egy ilyen multság után — a jókedv a tetőpontra hágott és folyt a pezsgő — Armand egyedül gyalog ment lakására.

A várkerthez érve, megállott. Gyönyörű nyári éjszaka volt, a hold varázsfénnyel árasztotta el a bokrokat és egy különleges virágot, mely alig öt lépésnyire tőle a sötét háttérből kitűnt.

A fiatalsággal járó pajkosság, vagy az élvezett pezsgő volt az oka . . . elég az hozzá, hogy Armand átugrott a kerítésen, hogy a virágot leszakítsa.

Már egész közel volt hozzá, midőn egyszerre ezüstcsengésű kacagást hallott és a bokrok közül, egy bájos fiatal hölgy lépett elő, drága csipkeruhában; Armand sohasem látott nálaál szebbet. És mégis — közelebről tekintve, arca ismerősnek tetszett. Mintha már látta volna valamikor, de hol . . . hol?

A hölgynek bizonyosan az udvarhoz kellett tartoznia; de hogy jött ide, éjfélt után és olyankor, mikor a császári család Párisban időz?

A jelen pillanatban nem gondolkozhatott ezen tovább, zavartan hebegett pár bocsánatkérő szót bátor bejövetele miatt és távozni akart.

A hölgy nevetve vállára ütött legyezőjével.

— Kedves báró, ön el van fogva. Szívesen megbocsátom önnek, hogy virágomat le akarta szakítani, mivel ezáltal nekem egy vidám órát szerzett, mert borzasztóan unatkozom. Armand még nagyobb zavarba jött.

Azt mondta, hogy az ő virágját akarta leszakítani, mintha ő is a császári családhoz tartoznék és bárónak szólította, tehát a hölgy ismeri őt.

Hasztalan törte fejét, hogy a hölgy nevére visszaemlékezék: de nem volt hozzá bátorsága, hogy azt megkérdezze, mert ezzel elárulta volna, hogy bár be volt mutatva, de már egészen elfeledte, a mi egy hölgyre nézve mindenesetre sértés. Az ismeretlen nem kérdezősködött Armandtól, hanem karját az övébe öltve, nevetve és beszélgetve sétált vele a kertben. A hold mindkettőjük árnyékát a kavicsos útra vetette és Armand, ki csakhamar elfeledte féltékenységét, titokban örült a bájos éjjeli kalandnak és elragadtatva szemlélte a mellette haladó nyulánk alakot, ki most igazi királyi magatartással állott meg mellette.

— Vallja be, kedves báró, mondá, hogy különösnek tűnt föl önnek, hogy ebben az órában itt talált, de engem nem úgy kell megítélni, mint a mostani hölgyeket. Azt mondják, hogy az éjszaka nem barátja az embereknek. Milyen ostobaság! Nekem úgy tetszik, hogy épp ez az idő, mely az emberek gyöngeségeit és hibáit éles világításba helyezi. Haszonlesést, háládatlanságot, kegyetlenséget!

Sóhajtott és megvetőleg mosolygott.

Armand készséggel dicsérte az éjszakát, melynek e bájos kalandot köszönhetette.

— Csöndesség van Trianonban, mondá a hölgy, mik a mostani ünnepélyek a régiekhez képest. Az udvar most többnyire Versaillesben van, a mi helytelen dolog. Trianon tündéri szép! Tudja még, báró, folytatta, mialatt legyezőjét kinyitotta, milyen kellemes volt itt, mikor még a jó Lanis élt, a pásztorjátékok aranyos idejében . . . de mit tud ön erről!

Miután Armand állította, hogy ő is olvastott és hallott erről, gondolkozva folytatta:

— Damon és Phyllis és a bájos kis Chloe, ez volt az ingerkedés és kaczerkodás, s midőn rátaláltak egymásra . . .

— S midőn rátaláltak egymásra . . . ismételte Armand halkán és a nő karját hevesen kebléhez szoritotta.

Most sötétjokban épp egy kis Amor szoborhoz értek, mely csintalanul mosolygott feléjük. — Az ismeretlen jobb kezével hizelegve végigsimította a szobor göndör kis fejét.

— Szegény kis Amor, mondá, még mindig ugyanezt a játékot folytatod? Hagyd abba, ugy is hiába!

— És ha már késő lenne és Cupido nyila már engem talált volna? szólott Armand hévvel.

A hölgy hosszasan, komolyan tekintett rá.

— Az szomorú volna önre nézve, — mondá, mialatt kissé reszketett. — válnunk kell.

— Válni, kiáltott föl Armand, a viszontlátás reménye nélkül?

Az ismeretlen, szavait mintegy erősítve, karját fölemelte, arca mindinkább halványabb lett és egész halk hangon felelte:

— Ha szavát adja, hogy innen azonnal távozik, úgy megígérem önnek, hogy velem találkozni fog. A legközelebbi udvari bálon Párisban!

— Tehát a viszontlátásig, mondá Armand halkán, — meghajtotta magát és kezét csókolt.

A nő elfordult és csipkekendője, melybe beburkolózott, — kissé félrecuszott s Armand tisztán láthatta, hogy nyakán körül egy keskeny piros vonal van, mely úgy néz ki, mint egy sor apró korallfüzér.

A kijáratnál még egyszer visszatekintett; ő ott állott egy fához támaszkodva és barátságosan intett feléje. Alakja a holdfényben tündéri szép volt.

Armandot boldog mámor fogta el; vére pezsgett, lélekzete akadozott.

Ez olyan kaland volt, mely az elkapott párizsit is fölizgatta, a milyen Vermeille Armand báró volt.

De nem csupán a titokzatosság volt, — mely gondolatait betöltötte; Armand először érezte szívét gyorsabban dobogni; be kellett vallania, hogy az ismeretlen iránt komolyan érdeklődik és talán szereti is.

Szeretni, a nélkül, hogy a szeretett lény nevét tudnók, szomorú dolog. Armand ezáltal Párisban egy este tiz salonban is megfordult, mert azt remélte, hogy találkozni fog ő vele . . . de hiába!

Majd Párisban, majd Triaronban volt.

Ugy futott az utcákon, mintha a vagonát az utcán elvesztette volna. Minden színházban és hangversenyen jelen volt. Elmondta százszor, hogy az egész csak álom volt, merész fantáziájának szüleménye, egy bohó játék, melynek a pezsgő volt az oka, de épp oly gyakran fölkiáltott: — Nem, nem, az lehetetlen, olyan élénken nem lehet álmodni: várni fogok a legközelebbi udvari bálig.

De eddig még sok idő fog eltelni, mert még csak nyár közepe volt és farsang előtt nem volt udvari bál. Tehát nem volt más hátra, mint türelmesen várakozni. Armand folyton mulatott; az ismeretlen el akarta feledni, de most is érezte a találkozás varázsát és ha szemeit becsukta, — előtte volt az ismeretlen szép nő és a legszebb álmokat róla álmodta. — Ez az élet majdnem az örüléshez vezetett. Armand láthatólag hanyatlott, fáradt és sápadt volt és idegesség dolgában bármelyik udvari hölgyvel vetekedhetett volna.

Vége elérkezett az 1867-ik évi farsang és az első udvari bált jelentették. Nagyszerű alarcosbálra készültek, mely annál fényesebbnek ígérkezett, — mivel akkor Párisban sok idegen hatalmasság tartózkodott, kik már megígérték jelenlétüket.

Már jóval előtte nagy előkészületek folytak és Paulin és Constance divatterméből a legeredetibb toilettet kerütek ki.

Barátom lázas izgatottságban volt; száz tervet is készített jelmeznek, és ismét mind félrevetette. Végre eszébe jutott, hogy a szép ismeretlen elragadtatással emlékezett meg a pásztorjátékokról; tehát elhatározta, hogy egy berger jelmezében fog megjelenni és igen csinosan nézett ki selyem öltözetében, csipkejábólval és gyémántokkal, a fehér paróka is jól állott arcához.

Fülfűnést keltett és csakhamar egy hercegnő választotta táncosául. Ez idő alatt aggódva nézett körül; minden perczen belépni vélte az ismeretlen; szórakozott volt és folyvást a bejárat felé nézett De órák multak és ő nem jött.

Végre, az óra már éjfél mutatott, mikor mosolyogva közeledett feléje, bájosan meghajtotta magát és így szól: « Me voilà. — Ez oly természetes és egyszerű volt. Armand feszül várakozással nézett a titokzatos légyott elébe, szántalan megszólítást készített elő, — nehogy helyzetében zavarba jöjjön és ő a hölgyek könnyedségével mosolyogva mrdá: « Me voilà. »

(Vége köv.)

A „DEBRECEZEN” NYOMDA RÉSZV. TÁRSASÁG

(Nagy-uj utca 1702. sz. Konrád-házban)

teljes új berendezéssel,

elvállal mindennemű nyomtatványokt. n. m. folyóiratok, számlák, körlevelek, gyászjelentések, bál- és lakadalmi meghívókat és tánczrendeket **kereskedelmi-, ügyvédi- és községi nyomtatványokat** stb

a legizlésebb kivitelben és jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések **Erdélyi István** nyomdai művezető nevére címzendők.

Új vállalatunkat, hol északkeleti Magyarország legrégibb és legelkerjedtebb politikai napilapja a

„DEBRECEZEN”,

a szintén elkerjedt „**DEBRECEZENI HIRADÓ**,” és a „**JOGI HETILAP**,” is nyomatik, ajánjuk a helybeli és vidéki közönség szíves pártfogásába. — **Hirdetések a Debreczen** cz. lapban a legjutányosabb árakon közölletnek.

Birósági nyomtatványok készletben vannak.